

Školní preventivní program

2021/2022

Obsah:

1. Úvod
2. Charakteristika školy
3. Školní poradenské pracoviště
4. Cíle programu
 4. 1. Dlouhodobé cíle
 4. 2. Krátkodobé cíle
5. Cílové skupiny
6. Prevence rizikového chování ve výuce v rámci ŠVP
7. Plán prevence sociálně patologických jevů
 7. 1. Plán prevence v mateřské škole
 7. 2. Plán prevence v základní škole
 7. 3. Nespecifická všeobecná prevence
8. Plán aktivit pro školní rok 2021/2022
9. Strategie předcházení školní neúspěšnosti
 9. 1. Příčiny školní neúspěšnosti
 9. 2. Řešení školní neúspěšnosti
 9. 3. Postup při řešení školní neúspěšnosti
10. Způsob hodnocení aktivit
11. Závěr

Přílohy:

I. Krizový plán školy – postupy pro řešení krizových situací ve škole

II. Školní program proti šikanování

1. Úvod

V současné společnosti dochází ke každodenní konfrontaci lidí, tj. také dětí a žáků, se společensky nežádoucími jevy, jako např. násilí, nesnášenlivost, šikana nebo návykové látky. Mění se životní styl i tempo a hodnoty života v celé společnosti. Pedagogové, rodiče a další subjekty, které se podílejí na výchově dětí, musí s existencí nežádoucích jevů a z nich vyplývajícího rizikového chování počítat a společně podnikat kroky a vyvíjet aktivity, kterými budou směřovat k prevenci rizikového chování u dětí a žáků.

Naše škola proto připravuje a realizuje každoročně komplexní program primární prevence rizikového chování a sociálně patologických jevů, ve kterém se zaměřuje na prevenci:

- záškoláctví
- závislostí (drogy, alkohol, kouření)
- šikany a kyberšikany
- vandalismu
- týrání a zneužívání dětí
- xenofobie, rasismu a dalších intolerancí
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie a anorexie)

Školní preventivní program představuje základní nástroj prevence rizikového chování dětí a žáků a vychází při tom z následujících právních norem:

- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních v platném znění
- Zákon č. 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění
- Zákon č. 65(2017 Sb. o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Zákon č. 563/ 2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Školní vzdělávací program Základní školy a mateřské školy Rychnov nad Kněžnou, Roveň 60 „Škola plná pohody“
- koncepce školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Královéhradeckého kraje
- a další metodická doporučení a pokyny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci rizikového chování a řešení šikanování

2. Charakteristika školy

Jsme základní malotřídní škola s právní subjektivitou pro žáky 1. – 5. ročníku, která je organizována jako dvoutřídní a má kapacitu 54 žáků (bývá naplněna do počtu 30 žáků). Spolu se školní družinou sídlí v jedné budově. Další součástí je mateřská škola, která má jedno oddělení s kapacitou 25 dětí (bývá celá naplněna) a sídlí se školní jídelnou v druhé budově, vzdálené asi 300 m. Spádovou oblast pro obě školy tvoří části obce Rychnov nad Kněžnou Dlouhá Ves a Roveň a obec Jahodov, navštěvují je ale také děti a žáci z Pekla nad Zdobnicí.

Nízký počet žáků v základní škole a heterogenní složení oddělení v mateřské škole umožňuje individuální přístup ve výuce a rozvíjení užších a přátelských vztahů mezi dětmi, žáky a všemi zaměstnanci organizace navzájem. Prostředí základní i mateřské školy má příznivé klima.

Žákům je každoročně nabízeno několik aktivit pro odpolední zájmovou činnost (klub komunikace v cizím jazyce, čtenářský klub, klub logiky a deskových her, sportovní klub). Od školního roku 2021/2022 realizujeme také dobrovolné aktivity v mateřské škole, a to v oblasti komunikace v anglickém jazyce a přípravy dětí v posledním ročníku MŠ.

Pedagogický sbor naší organizace je plně kvalifikovaný a tvoří jej:

- ředitelka ZŠ a MŠ
- 2 učitelky (třídní)
- vychovatelka ŠD
- 2 učitelky MŠ

Provozní zázemí zajišťují:

- 2 školnice/uklízečky v ZŠ a MŠ
- kuchařka ŠJ
- vedoucí ŠJ

3. Školní poradenské pracoviště

Školní poradenské pracoviště spadá do oblasti poradenských služeb ve škole. Poskytuje žákům a jejich zákonným zástupcům poradenské služby zaměřené na prevenci a řešení rizikového chování žáků, na péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zaměřuje se na zkvalitňování sociálního klimatu školy.

Tvoří ho:

- **výchovný poradce – Mgr. Jindřiška Klugerová**
- **metodik prevence – Mgr. Markéta Kulhavá**

Konzultace kdykoliv po předchozí domluvě:

- osobně, telefonicky (606 970 611), e-mailem (zsrovenrk@seznam.cz)

Náplň práce školního výchovného poradce:

- problematika dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- vedení hodin PSPP
- komunikace se školskými poradenskými zařízeními (PPP, SPC)

Náplň práce školního metodika prevence:

- tvorba a kontrola realizace preventivního programu školy – ve spolupráci s ředitelkou školy
- mapování projevů sociálně patologického chování mezi žáky a navrhování jejich řešení
- účast na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci projevů rizikového chování
- preventivní práce s třídními kolektivy – ve spolupráce s třídními učitelkami a vychovatelkou školní družiny
- poskytování informací z oblasti prevence sociálně patologických jevů žákům, zákonným zástupcům a ostatním pedagogům školy
- koordinace spolupráce s odbornými pracovišti, které působí v oblasti prevence rizikového chování

4. Cíle programu

4. 1. Dlouhodobé cíle

- vytvářet pozitivní třídní klima (sociální, emociální, pracovní), které vychází z účinné motivace a využívá aktivizujících metod
- učit děti a žáky sebehodnocení a vrstevnickému hodnocení s rozpoznání jejich silných a slabých stránek
- vést děti a žáky ke slušnému a ohleduplnému chování a vzájemné pomoci a spolupráci
- učit děti a žáky vyjádřit bez obav svůj názor, slušně, bez napadání či zesměšňování těch, kteří stejný názor nesdílejí
- vést děti a žáky ke zdravému životnímu stylu a celkově ke zdravému postoji k životu, k odmítání sebepoškozování
- rozvíjet ve škole systém komplexní primární prevence, který umožní předcházet rizikovým jevům v chování, případně tyto jevy rychle rozpoznat a zajistit včasnou intervenci
- spolupracovat se zákonnými zástupci dětí a žáků, motivovat je pro spolupráci, působit na zvyšování jejich celkové důvěry ke škole a všem jejím zaměstnancům

4. 2. Krátkodobé cíle

- podpořit smysluplné trávení volného času žáků (využití odpoledních mimoškolních aktivit)
- zlepšovat vrstevnické vztahy v kolektivu a chování žáků o přestávkách
- zvýšit informovanost dětí, žáků a rodičů v oblasti rizikového chování

- zúčastnit se preventivních programů pro žáky
- podpořit DVPP učitelů v oblasti práce s dětským kolektivem

5. Cílové skupiny

a) děti a žáci

- odpovídají za vlastní chování a způsob života (přiměřeně k věku)
- jsou schopni řešit problémy, případně schopni vyhledat pomoc
- dodržují zásady zdravého životního stylu

b) pedagogové

- seznámí se se Školním preventivním programem
- realizují ŠVP dle svých možností a aktuální potřeby školy
- spolupracují s metodikem prevence
- dále se vzdělávají v oblasti prevence
- jsou schopni rozpoznat rizikové chování a poskytnout nebo zajistit včasnou intervenci

c) zákonní zástupci

- získávají informace na třídních schůzkách
- využívají individuální konzultace k řešení případných problémů
- sledují internetové stránky školy
- spolupracují se školou prostřednictvím zástupců ve školské radě
- účastní se společných programů a aktivit se žáky

6. Prevence rizikového chování ve výuce v rámci ŠVP

Prevence sociálně patologických jevů je součástí ŠVP a je zahrnuta do schválených standardů základního vzdělávání. Prvky prevence rizikového chování jsou začleňovány v rámci výuky, jsou mezipředmětově koordinovány a učitelky volí takové metody a formy práce, které vedou k vytváření pozitivní pracovní atmosféry, vzájemné spolupráci a k sebepoznávání dětí a žáků.

Preventivní témata se nejčastěji objevují v předmětech:

- Prvouka, Přírodověda
- Český jazyk a literatura
- Vlastivěda
- Výtvarná, tělesná, hudební výchova
- Pracovní činnosti

V mateřské škole jsou tato témata integrována do jednotlivých bloků, vycházejících ze školního vzdělávacího plánu.

7. Plán prevence sociálně patologických jevů

7. 1. Plán prevence v mateřské škole

a) Zdravý životní styl – prevence vzniku poruch příjmu potravy, ekologie

- v rámci a dopoledních vycházek

- podporujeme aktivní činnosti podporující zdraví a péči o své tělo (relaxační sportovní činnosti, rozhovory a hry na rozvíjení poznání o člověku a jeho okolí, poznávání přírody jako čistého zdravého prostředí)
- navštěvujeme okolní přírodu a její ekosystémy (sběr přírodnin a následné výtvarné a pracovní činnosti, staráme se o zvěř v zimě a rostliny na školní zahradě)
- upevňujeme zdravou životosprávu a zdravý režim dne - formou hry upevňujeme zdravý styl života a jeho hodnoty
- učíme děti, jak se chovat v případě nebezpečí ohrožení života
- za účelem poznávání flory a fauny organizujeme pobyty v přírodě

b) Prevence šikany - posilování a rozvoj mezilidských vztahů, prevence projevů xenofobie, rasismu a antisemitismu

- v rámci plnění ŠVP

- didaktické hry zaměřené na rozvoj mezilidských vztahů, sociální hry
- etická výchova

c) Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření

- v rámci plnění ŠVP

- didaktické hry a rozhovory vedené za účelem prevence drogových závislostí
- etická výchova
- internetové programy a prezentace zaměřené na nebezpečí kouření a alkoholu

d) Prevence sexuálního zneužívání a týrání

- v rámci plnění ŠVP

- posilování a upevňování obecně uznávaných hodnot – rodina, mateřství, láska
- předkládání témat sexuální výchovy jako přirozené věci – odlišnosti obou pohlaví - funkce
- podpora vzájemných vztahů v rámci každodenních činností

e) Prevence kriminality a delikvence

- v rámci každodenního výchovně - vzdělávacího procesu v MŠ připomínáme důležitost správného chování, upozorňujeme, jaké následky si nese ten, kdo dělá něco špatného (vyprávění, hry, sociální skupinové hry)

7. 2. Plán prevence v základní škole

1. ročník:

- osobní bezpečí (bezpečnost a správné chování při styku s neznámou osobou)
- základní zásady komunikace mezi lidmi, kam jít, když se něco stane, když něco vidím
- kolektivní soužití, každý člověk je jiný
- využití volného času
- význam rodiny

2. ročník:

- mobil – bezpečnost při jeho používání, komu poskytovat nebo neposkytovat telefonní číslo
- SMS, šikana přes mobil
- nevhodné fotografie

3. ročník:

- počítač, rizika při jeho používání
- e-mail, sociální sítě
- obtěžování cizí osobou

4. ročník

- alkohol a kouření
- zdravý životní styl, životospráva a důsledky nevhodných návyků
- vztahy v dětském kolektivu

5. ročník

- domov, rodina, vztahy a důvěra mezi členy rodiny
- léčivé a návykové látky, tvrdé drogy
- vztahy v dětském kolektivu, komunikace mezi jeho členy
-

7. 3. Nespecifická všeobecná prevence

Žáci školy se účastní také organizovaných mimoškolních aktivit organizovaných např. ZUŠ, Rychnovským dětským sborem, Děčkem a sportovními kluby a organizacemi v Rychnově nad Kněžnou nebo ve Vamberku. Škola podporuje prezentaci těchto organizací (předání nabídek na začátku školního roku, vyvěšování nabízených akcí na nástěnkách ve škole).

8. Plán aktivit pro školní rok 2021/2022

- Plavecký kurz pro žáky ZŠ a předškolní děti MŠ
- Kulturní představení pro děti a žáky - v průběhu celého roku dle aktuální nabídky a epidemiologické situace
- Programy nebo besedy se záchrannými složkami – Policie ČR, HZS
- Exkurze a besedy v knihovnách (Městská knihovna v Rychnově nad Kněžnou, Vamberku nebo místní knihovna v Rovni)
- Projektové dny mimo školu a ve škole (Šablony 2 a 3) – společně s MŠ
- Sportovní soutěže – Olympiáda malotřídních škol a další dle nabídky
- Sběr starého papíru – jarní a podzimní
- Putování za svatomartinským světýlkem – veřejná akce pro rodiče a známé – společně s MŠ
- Rozsvěcení stromečku u budovy ZŠ – veřejná akce pro rodiče a známé
- Tvorba nástěnek k aktuálním problémům zdravého životního stylu a sociálně patologických jevů
- Rodičovské schůzky a konzultační schůzky/triády – září, listopad, leden, březen, květen
- Školní projektové dny – Den stromů, Halloween, Advent, Tři králové, Den vody, Den Země
- Mezinárodní den dětí – společně s MŠ (hry a soutěže na hřišti)
- Pobyť ve zdravotně příznivém prostředí – červen
- Školení pro pedagogy – DVPP dle plánu a aktuální nabídky

9. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

9. 1. Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je jedním ze závažných problémů, se kterým se v současné době pedagogové setkávají. K řešení problematiky školní neúspěšnosti je nutná soustavná a náročná práce se žákem i s rodinou žáka.

Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinném prostředí. Neprospěch je zpravidla způsoben souborem příčin, které je třeba dobře diagnostikovat.

Mezi nejčastější příčiny školní neúspěšnosti patří:

- **osobnost žáka** - snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- **nepodnětné rodinné prostředí** - žáci ohrožení sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích, v rodině nebo ve škole (mezi kamarády, spolužáky, žákem a učitelem)
- **intrapsychické příčiny** - nedostatečný rozvoj zájmu o učení, záporný vztah žáka k učení, malá motivace žáka, záporný vztah žáka k vyučujícímu

9. 2. Řešení školní neúspěšnosti

Základem je adekvátní pedagogická, speciálně-pedagogická, případně psychologická diagnostika, díky které jsou odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Ucelená diagnostika žakových možností, schopností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb umožňuje později ve výchovně vzdělávacím procesu realizovat vhodná opatření.

Důležité je zahájit včas odpovídající péči o neprospívajícího žáka, aby bylo možné zastavit pokles jeho výkonu co nejdříve a umožnit jeho opětovný návrat mezi prospívající žáky.

Přijatá opatření volíme individuálně na základě diagnostiky žáka:

- **poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění:** kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra, integrace žáka a vytvoření plánu pedagogické podpory, nebo individuálního vzdělávacího programu
- **žáci sociálně znevýhodnění,** jejichž neúspěšnost souvisí s tzv. mimoosobnostními faktory: zvýšená motivace žáka k učení, pravidelná spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu již ve škole (účast na doučování nabízeném školou, pomoc s domácími úkoly v rámci pobytu ve školní družině), práce s klimatem třídy a začleňování žáka do kolektivu
- **žáci s vysokou absencí,** kteří jsou také často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky - plán dostudování učiva, stanovení termínů vyzkoušení, účast na doučování nabízeném školou, společná konzultace s žákem a zákonným zástupcem

9. 3. Postup při řešení školní neúspěšnosti

Zásadní roli při řešení školní neúspěšnosti má třídní učitelka, která na základě pozorování žáka a rozboru výsledků průběžné klasifikace po každém čtvrtletí vyvolá jednání se žákem a zákonným zástupcem, kterého se účastní také učitelé daných předmětů, ve kterých žák neprospívá, případně výchovný poradce. Zde se domluví možnosti a opatření vedoucí k nápravě. Také se sjedná termín případné další schůzky, při které se vyhodnotí úspěšnost zvoleného postupu. Za jeho koordinaci a realizaci zodpovídá třídní učitelka. Ke konci školního roku, příp. konci ukončení podpůrných opatření, by měla být tato podpora opět vyhodnocena na společné schůzce a domluven další postup, pokud je dále potřeba.

10. Způsob hodnocení aktivit

Školní metodik prevence provede evidenci preventivních aktivit školy (v elektronické podobě) a ve spolupráci s ostatními pedagogy provede jejich vyhodnocení tak, aby bylo možné určit jejich efektivitu. Zároveň bude zpracovávat zprávy pro orgány působící v oblasti prevence rizikových jevů. Po vyhodnocení dílčích aktivit stanoví, zda se osvědčily a budou ve stejné, či upravené podobě realizovány i v budoucnu, nebo se neosvědčily. Za tímto účelem vypracuje jednoduchý dotazník, kterým ověří přijetí jednotlivých aktivit samotnými žáky. S výsledky budou seznámeni ostatní pedagogové, ředitelka školy i zákonní zástupci. Výsledky budou publikovány ve výroční zprávě školy.

11. Kontaktní adresy:

**Pedagogicko-psychologická poradna
Rychnov nad Kněžnou**

tel.: 494 535 476, 775 235 476
e-mail: info@ppprychnov.cz

SPC Rychnov nad Kněžnou

tel.: 494 421 813, 606 729 574
e-mail: info@sprychnov.cz

Policie Rychnov nad Kněžnou

tel.: 974 536 111

Okresní metodik prevence
Mgr., Bc. Zdenka Moravcová Ženatová

tel.: 494 535 476, 775 235 476
e-mail: z.moravcova@ppprychnov.cz
pppzenatova@seznam.cz

KÚ KHK – prevence rizikového chování
Mgr. Jana Hrnčířová

tel.: 495 817 359
e-mail: jhrncirova@kr-kralovehradecky.cz

Linka bezpečí dětí a mládeže

tel.: 116 111

Dětské krizové centrum

tel.: 241 484 149, 777 715 215

OSPOD Rychnov nad Kněžnou
(vedoucí oddělení SPOD)

tel.: 494 509 413, 733 325 967
email: Sarka.Hostinska@rychnov-city.cz

12. Závěr

Školní preventivní program směřuje k ochraně dětí a žáků před sociálně patologickými jevy. V jeho rámci je preferován pozitivní přístup, který vychází z poznání, že spíše než poskytovat informace o nežádoucích jevech je lepší vytvářet podmínky pro jejich předcházení, mezi které patří aktivní využití volného času, vzájemně přínosná pozitivní komunikace a aktivity, které přinášejí příjemné a bezpečné prožitky. Důraz je kladen na posilování zdravého sebevědomí, učení se sebehodnocení a vrstevnickému hodnocení, samostatnému rozhodování při řešení problémů a celkový rozvoj zdravého životního stylu.

V Rovni 22. 10. 2021

Mgr. Jindřiška Klugerová
ředitelka školy

I. Krizový plán školy - postupy pro řešení krizových situací ve škole

Koho kontaktovat:

Záchranná služba: 155

Policie ČR: 158

Linka bezpečí: 116 111

PPP Rychnov nad Kněžnou: 494 535 476, 775 235 476

OSPOD Rychnov nad Kněžnou: 494 509 402, 731 556 959

Doporučené postupy v konkrétních situacích:

1. Bezprostřední ohrožení života

- a) poskytnout první pomoc
- b) zavolat záchrannou službu
- c) informovat vedení školy
- d) informovat zákonné zástupce

2. Záškoláctví

Při neomluvené nebo zvýšené omluvené nepřítomnosti žáka ve škole informuje třídní učitel ředitelku a metodika prevence.

- **Neomluvenou nepřítomnost v součtu do 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitelka formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou zákonem. Seznámí zákonného zástupce žáka s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené nepřítomnosti. Provede zápis z pohovoru, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii zápisu. Případné odmítnutí podpisu nebo převzetí zápisu zákonným zástupcem se do zápisu zaznamená.
- **Při počtu nad 10 neomluvených hodin** svolává ředitelka školy výchovnou komisi, které se účastní: ředitelka školy (zároveň jako výchovný poradce), metodik prevence, třídní učitelka, zákonný zástupce a zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Pozvání zákonných zástupců na jednání výchovné komise se provádí doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší. Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamená. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.
- **V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin**, zašle ředitelka školy bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví, s náležitou dokumentací, příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Tato ohlašovací povinnost vychází z platné právní úpravy.

3. Podezření na týrání nebo zneužívání dítěte/žáka

- a) zachycení varovných signálů
- b) rozhovor s dítětem
- c) informování ředitelky školy a sepsání krátkého zápisu
- d) uvědomění zákonných zástupců (v případě, že násilí na dítěti není páčáno doma)
- e) komunikace s OSPOD, Policií ČR.

f) následná péče školního metodika prevence, popř. doporučení další odborné pomoci

4. Podezření na výskyt nebo užití omamné látky

A) Tabákové výrobky a elektronické cigarety

Ve vnitřních i vnějších prostorách všech typů škol je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřízovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená. Prostor školy je označen viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření. Takto jsou označeny vnitřní i vnější prostory, ve kterých je kouření zakázáno.

Postup v případě zjištění konzumace tabákových výrobků nebo elektronických cigaret žákem ve škole:

- v případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit
- tabákový výrobek nebo elektronickou cigaretu je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat
- pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy a je mu uloženo kázeňské opatření
- třídní učitelka informuje o situaci zákonného zástupce nezletilého žáka
- pokud by došlo k nežádoucí konzumaci opakovaně, vyrozumí škola navíc orgán sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností.

B) Alkohol

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno a lze ho kvalifikovat jako přestupek či trestný čin. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

- zákaz užívání, distribuce a přechovávání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných je ustanoven ve školním řádu školy

Postup v případě nálezu alkoholu ve škole:

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

- nález oznámí ředitelce školy a uloží nalezenou tekutinu v ředitelně školy pro případ jejího použití jako usvědčujícího důkaz
- zpracují stručný záznam o události

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

- o nález ihned uvědomí třídní učitelku, školního metodika prevence i ředitelku školy
- sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, doplní datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen. V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo školní metodik prevence. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
- o situaci vyrozumí třídní učitelka zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, vyrozumí ředitelka školy orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností
- v případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přívolanému lékaři rychlé záchranné služby

Postup v případě zjištění konzumace alkoholu žákem:

- v případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit
- alkohol je třeba žákovi odebrat
- podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, zda žák není v bezprostředním ohrožení života
- pokud vyhodnotí situaci jako bezprostředně ohrožující život žáka, přivolá lékařskou službu první pomoci
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud nebo od koho získal alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí ředitelku školy
- v případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole
- pokud není žádný zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany
- zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky
- jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte
- v případě zájmu zákonných zástupců jim škola poskytne potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace
- ze situace konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit kázeňská opatření stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je považováno také navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů

C) Omamné a psychotropní látky

Výroba, distribuce, přechovávání i propagace omamných i psychotropních látek (OPL), bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém k tomu dochází, je zákonem zakázáno a stíháno. Každý, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že někdo jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazít takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Postup při nálezů OPL ve škole:

- o nálezů ihned uvědomit ředitelku školy, která za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky se zapsaným datem, časem a místem nálezů. Obálku přelepí a opatří razítkem školy a svým podpisem a uzamčenou ji uschová. O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

Postup v případě zjištění konzumace OPL žákem ve škole:

- postupuje se stejně jako v případě zjištění konzumace alkoholu žákem
- současně ředitelka školy splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní
- v případě zjištěné distribuce OPL navíc předává k řešení Policii

5. Krádeže, vandalismus

Škola postupuje v dané oblasti hlavně preventivně.

A) Krádeže

Škola upozorňuje žáky a jejich zákonné zástupce na skutečnost, že je nošení cenných věcí (zejména mobilních telefonů a drahých šperků) do školy rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola žákům doporučuje cennosti, které nesouvisí přímo se vzděláváním, do školy nebo školského zařízení nenosit a má tuto skutečnost uvedenou ve svém školním řádu.

I v případě, že bude žákům doporučeno nenosit do školy věci nesouvisející s vyučováním, nelze se odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech jednostranně zprostit a za klenoty, peníze a jiné cennosti odpovídá škola do výše 5000 Kč (§ 1 nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník).

Postup při nahlášení krádeže žákem:

- o události pořídí třídní učitelka na základě výpovědi poškozeného žáka písemný záznam
- třídní učitelka informuje o dané skutečnosti zákonného zástupce žáka a dále ho ve spolupráci s metodikem prevence poučí o možnosti ohlásit tento čin orgánům činným v trestním řízení (místní oddělení Policie ČR)
- v případě krádeže věci vyšší cenové hodnoty, nebo při opakované krádeži postoupí ředitelka školy po projednání s metodikem prevence tuto skutečnost přímo orgánům činným v trestním řízení
- v případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení

Pedagogové školy vedou žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou ve škole svědky takového jednání, ohlásili toto ihned kterémukoliv pedagogickému pracovníkovi školy.

B) Vandalismus

Škola má ve svém školním řádu uvedeno, že každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti.

V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví škola problematice vzniklých škod věnuje pozornost a třídní učitelky žáky opakovaně upozorňují na jednání, které k poškození majetku vede, a jak se takovému jednání vyhnout.

Pokud vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka (třídní učitelka ve spolupráci se školním metodikem prevence). V případě, že je viník znám, může škola na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.

Pokud nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

6. Hodnocení chování

Uvedené rizikové jevy, tj. záškoláctví, konzumace tabákových výrobků a alkoholu, držení, distribuce nebo konzumace OPL, krádeže a vandalismus jsou považovány za hrubá porušení školního řádu a budou vždy projednávána na pedagogické radě za účelem návrhu na sníženou známku z chování.

II. Školní program proti šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí, nebo z nejrůznějších důvodů nemohou, bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. V posledních letech je šikanování realizováno také prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Cíl programu

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky (a mezi žáky a učiteli). Škola při efektivní realizaci prevence šikanování usiluje o vytváření bezpečného prostředí a za tímto účelem:

- podporuje solidaritu a toleranci,
- podporuje vědomí sounáležitosti
- posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňuje spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt

Preventivní opatření

- školní řád (zahrnuje prvky proti šikanování – kázeňská opatření)
- práce třídních učitelů s kolektivem třídy
- práce třídních učitelů a ostatních vyučujících s jednotlivými žáky
- aktivní činnost školního metodika prevence
- dohled nad žáky (přestávky, výlety, atd.)
- spolupráce s odborníky
- aktivní přístup vyučujících při řešení šikany
- informovanost žáků i rodičů (na koho se v případě potřeby obrátit)

Podoby šikany

- a) Slovní – nadávky, urážky, pomluvy, ponižování, vyhrožování, nevhodné narážky
- b) Fyzické – bití, loupeže, poškozování věcí, ubližování
- c) Nepřímé – přehlížení šikany, podpora šikany, záměrné přehlížení či ignorování žáka nebo skupiny žáků
- d) Kyberšikana – SMS zprávy, výhrůžky prostřednictvím e-mailů, vyvěšování urážlivých a nepravdivých materiálů na internetu (facebook, instagram aj.)
- e) Sexuální obtěžování a zneužívání, nepříjemné fyzické kontakty, intimní projevy

Znaky šikany

1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

- Žák je o přestávkách často osamoceny, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho oblečení nebo věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

2. Přímé znaky šikanování:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívky, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet (důležité je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný).
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Zákonným zástupcům žáků se doporučuje všimnout si obzvláště následujících možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechutí jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.

- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Dítě usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu (např. "Nechte mě!").
- Dítě ztrácí zájem o učení a snižuje se mu schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné, apatické, má časté výkyvy nálad, naznačuje možnost sebevraždy. Odmítá se svěřit s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že peníze ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle a nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Svě zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma více, než mělo dříve ve zvyku.

Vyšetřování šikany

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených.

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování. Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

Metody vyšetřování šikanování:

- *Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) lze doporučit strategii v těchto krocích:*

1. **Odhad závažnosti** - rozpoznání, zda nejde o neobvyklou šikanu (rozhovor s informátory a obětí) - NESMÍ docházet k přímé konfrontaci pachatele a obětí!
2. **Rozhovor s oběťmi** – následuje rozhovor s obětí (ne s podezřelými pachateli), je důležité, aby o rozhovoru nevěděli ostatní žáci. Je potřeba ochránit oběť před možnou pomstou agresorů.
3. **Nalezení vhodných svědků** – vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat (vybrat žáky, kteří s obětí sympatizují, kamarádi s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování)
4. **Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky** – rozhovory zorganizovat tak, aby o nich druzí nevěděli, při těžkostech lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. **Zajištění ochrany obětem.**
6. **Rozhovor s agresory**, případně konfrontace mezi nimi – dokud nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl vést tento rozhovor. Cílem je agresory okamžitě zastavit a ochránit oběť, ale i je samotné před následky jejich činů.

➤ *Při pokročilé šikaně s neobvyklou formou (výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování) je vyžadován následující postup:*

1. Bezprostřední záchrana oběti.
2. Zabránění domluvě agresorů v domluvě, jak vypovídat.
3. Pokračující pomoc a podpora oběti.
4. Nahlášení Policii ČR, případně informovat PPP, OSPOD.
5. Vlastní vyšetřování, návrhy (řeší příslušná mimoškolní instituce ve spolupráci s preventivním týmem školy).
6. Školní metodik prevence zdokumentuje celý případ.

Při vyšetřování pokročilých a brutálních forem šikany je třeba spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte a Policií ČR.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků (klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů)

Výchovná opatření

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné pro-středí) a v případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků. Pro potrestání agresorů je vhodné uložit běžná výchovná opatření školy (napomenutí nebo důtka třídního učitele, důtka ředitele školy).

Pro nápravu situace v celé skupině dětí/žáků je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

Spolupráce s rodiči

Je nutné předem informovat rodiče o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikanování.

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků s rodinou jak oběti, tak i agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Je nutné předem informovat rodiče o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikanování.

